

SZÁMADÁS

írta: Fekete István

A délutáni nap fénye vörösös volt már az asztal lábán, s nyár hétköznapi csendje vastagon feküdt a szobában. Nem egy napnak a délutánja volt ez, hanem ezeré, melyek egymásra hulltak, mint erdőben az avar, melynek egyetlen levelén sincs különös üzenet, talán halottak, de bizonyára nem élők, és ilyen nyári délutánokon soha ki nem mondott gondolatokat sóhajtanak.

A zsalu résén beeső fény olyan volt, mint a tenger vizébe küldött reflektorcsóva, melyben mint titokzatos ázalagok jelentek meg a sötétségből előlibegő porszemek, és eltűntek újra súlytalan lebegéssel a világosság határán.

Szengyel Gáspár ezt a csóvát nézte, az asztal lábán lassan felfelkúszó óramutatóját a nyári délutánnak, és arra gondolt, hogy: — jó volt a vásár. Szíve nehéz, nehéznek érzi egész önmagát, fülében a kövér emberek túlfütött vére perceg aggodalmasan és figyelmeztetően, de — a vásár jó volt. Amit eladott — jól eladta, s amit vett — jól vette. Tárcaja duzzad a pénzről...

A tárcától azonban elkapta gondolatait. A tárcában néha levelek is vannak...

És egy levél most ott volt az asztalon.

A levegő néma kis csillagai szünet nélkül szálltak a napsugárban, születtek és meghaltak a fény és a sötétség érintésétől, de a levél — ott volt az asztalon.

Már amikor hazafelé indult furcsa, nehéz lett a délután. Eső lesz — gondolta — és az ostornyéllal letörölte a legyeket a lovak nyakáról. Már amikor befordult a kapun, nem szerette a csendességet, ami olyan volt, mint máskor és mégis más. Az egyik ló ugrándozni kezdett a leszerszámozáskor s a lovat csúnyán megverte. Izzadt, poros szőrén ott maradtak az ostorcsapások szürke kígyói, de nem gondolt arra, hogy eddig nem szokta megverni lovait. Ez most — valahogy — hozzátartozott ehhez a délutánhoz.

Etelka a pletykát hordja valahol a faluban, de most nem is kívánja látni öreg lánytestvérét. A ház üres, nehézlélekzsű és fullasztóan szürke, mintha poros lenne. És mi lesz, ha elmegy a nap? Mi lesz a kis hajókkal, melyek felvonták vitorláikat, ha előlibegtek a sötétség óceánjából, és a napsugár életébe értek? Tovább mennek az éjszakában? Van lámpájuk, iránytűjük, kormányosuk?

A levél ott feküdt az asztalon.

Szengyel Gáspár a kis szobára nézett, mely kiugró része volt az ő szobájának és az elváltató függöny bojtjai alatt valami fény derengett. Hiszen volt az öreg házban elég szoba, de Klári megszokta apja közelségét már kiskorában és ez nem is lehetett másként. A függönyrűd rézkarikái halványan éltek még a szitáló alkonyatban, de most riadtan moz-

dulatlanok voltak. Ezeknek a karikáknak zörrenése jelentette az estét és a reggelt.

— Kezét csókolom, apuskám aludjon jól.

— Szervusz, öreganyám, igyekszem.

— És ne horkoljon.

— Igenis!

Aztán zörgött még valami újság, vagy susogott a könyvlap és éjszaka lett.

Reggel hallotta a mocorgást a függöny mögül, de nem akarta hallani, hadd aludjon még a gyerek. Csak amikor visszajött a kertből, csörrentek meg újra a függönykarikák, kicsapódott a zsalu s ezzel reggel lett.

A függönynek a története az volt, hogy amikor Klári egyik nyáron visszajött az iskolából, kereken megmondta, hogy ő most már férfi előtt nem öltözhetik és nem vetközhetik.

— Ne mondd!

— De igen. Ide valami függöny kell, apuskám.

— Afenét...

Klári anyja korán meghalt és Szengyel eddig úgy ápolta lányát, mint egy kis csemetét a kertjében. És most a függöny.

— Jó — mondta nevetve és elgondolkodva, de amikor Klári szánkozás közben beleült a szögbe, gondolkodás nélkül feküdt hasra és húzta fel szoknyáját, hogy apja gyógyítsa.

— Hát ezt lehet, meztelen fenekedet mutogatni, de vetközni nem?

— Az más. Most maga doktor.

Szengyel nem mert számotadni magának, hogy mért jönnek elő éppen ma ezek a gondolatok kísérteties tisztasággal, mint a kis porszemcsillagok a délutáni napsugár tejútjára, hiszen — jó volt a vásár... igaz, a lovat megverte, de ez az első tisztogatáskor eltűnik.

A levél ott feküdt az asztalon és hiába gondolt másra, az a levél volt most minden. Az alkonyodó szoba lassan homályba süllyedt, a falak elhanyaglottak és a sötét asztallapja is csak kerete volt már annak a levélnek. Sötétedik, most már nehéz is lenne elolvasni...

Nehézkesen felállt és kiment a kertbe. Ilyen nehezen még soha nem állt fel. Felállt és vonszolta magával ezt a nyúlós iszapot. Oda-künn még világos volt. A fák némán leskelődtek a kertben, a virágok felett egy sólyomszárnyú lepke cikázott, de a verebek elhallgattak már és a házak felett láthatatlan reménytelenséggel úszott az esti por.

A padig még csak elballagott valahogy, de ott úgy roskadt le, mintha hegyet mászott volna.

— Vajjon, mennyi lehet a vérnyomásom? — gondolta — meg kell fogni a kosztot, mert így időelőtt megüt a guta.

Jó volt másra gondolni, még betegségre is, még a hirtelen elmúlásra is, mindenre, csak arra nem, ami abban a levélben lehetett.

— De, hogy is nem jutott eszembe?!

Szíve olyan nehéz lett, mint a hűlő ólom, de aztán felszabadult és azt gondolta magában: számárság az egész. Valami idő jön... kinzom itt magam valami ostobaságért, ami nincs. Talán még maradni akar... megírta, hogy maradni akar. Ez van a levélben. Tetszik neki a város,

a mozi, meg minden. Ennyi az egész. Sok ott a legény... — s erre keserűen mosolygott; arca tört lett, a sírás és kegyetlenség elmosódott hátárán. — Ha kellenének neki!...

— De hát nem vagy te lány, nem vagy nő? — kiáltott akkor, ezelőtt hat évvel, és ezt a kiáltást ma is érzi.

— Dehogynem.

— Hiszen szereted a gyerekeket...

— Ott sok gyermekem lesz, apuskám. Mind az enyém lesz. Így gondoltam és ez így is lesz jó.

— Hát ide hallgass, lányom. Nekem nincs más a világon, csak Te. Itt minden a tied, én eddig minden bolondériádat rád hagytam...

— Nem volt sok, apuskám.

— ...de én nem apácának neveltelek. Megérttetted?

— Igen.

— Szerencsére még kiskorú vagy.

— Tudom, de ez elmúlik.

— Klári!! — Szengyel nehéz, keserű haraggal csapott a levegőbe, elszakítva, még a gondolatnak is a fonalát. — Erről pedig soha az életben nem beszélünk többet. Soha! Megérttetted?

— Megérttettem, apuskám.

A hang szomorú volt, csendes, mint ősszel a patak, amelyről nem tudni honnét jön, hova megy, csak van és nem múlik el soha.

Most is hallja.

És nem beszéltek róla az elmúlt hat év alatt, ami elmúlt, s ha ma is azt mondja...

— Kitagadom!

— És aztán? — kérdezte rögtön egy gondolat — és azután?

— Nincs azután!

A ház csendes, nem hallatszik az öreg lány motoszkálása se, besötétedett már; s egy-egy alma hullik a homály fenekére a rothadás tottyanásával. Az ég még látszik és sötétedő palatábláján egy denevér írogat furcsa jeleket.

A ház csendes, de várakozik.

A szobában, szinte szétrobbant a fény, amikor világosságot gyújtott, s ez a mozdulat feloldotta a tehetetlenséget.

— Na, lássuk! — mondta hangosan, bizakodóan, mint máskor felrúgva a várakozás imbolygását, de amikor kinyílt a levél és szárazon zizzent a papír —: egyszerre hűvös lett.

„Édes jó Apám!

Az az idő, amire vártam, elérkezett... nem tehettem másként... Köszönöm a testi életet, amit ebben a házban kaptam, és a végtelen szeretetet, ami azzá tett, amivé lettem... én már haza többé nem jövök, de mégis mindig itthon leszek és ezerszer jobban édes apámé maradok, mintha férjhez mentem volna... ez örökös mátkaság... most külföldre kerülök, de ez nem jelent semmit... nincs távolság... ha visszajöttem... szerető ...Klára."

A betűk a végén már egymásnak dőltek, mint fáradt fejfák a temetőben és Szengyel körül lágy roppanással összedől minden. A ház, a

kert, a fák, a fény, az árny, a tervek, a jövő, a hit — s aki a levelet szép rendesen visszatette a borítékba, már nem ő volt. Talán nem is tudta, hogy elhúzta a függönyt — tompán zörrentek a karikák — és letette a levelet a lány asztalára.

— Leveled van, Klári.

Aztán végigfeküdt a díványon és zürzavaros gondolatai úgy csapongtak keserű fájdalomra felett, mint a sirályok, felvijogva az emlékek egy-egy kis ezüsthalacszkájával. Az ajtóra oda se nézett, amikor kinyílt.

— Nekem is írt...

Fejét a fal felé fordította.

— Leojtsam a villanyt?

Nem válaszolt. Nénje letakarta és az már meg se kérdezte, hogy kell-e vacsora.

Nem tudta, hogy elaludt-e, nem érezte az idő műását. Mintha megállt volna az idő, a sötétség és ezt már elindítani nem lehet. Nehéz öntudata egy nagy, fájdalmas seb volt, bár nem érezte, hogy fekszik, hogy fázik, vagy melege van. Az üresség végtelen lett s az fájt, ami nem volt.

— Hát elmentél, Klári... elmentél és többet nem jössz haza... csak úgy egyszerűen elmentél. Hát, így is jó!

Oda botorkált a szekrényhez, kivett egy pálinkásüveget, régi óvatossággal — mintha félni kellene, hogy lánya meghallja az összekoccanó üvegeket — és felhajtotta. Aztán újra lefeküdt, de az üveget a fejéhez állította.

— Így is jó!

Az ital lassan szétáradt benne, kitöltötte a nagy ürt és bódult álmokat szőtt a sötétségből.

Aztán — nappal lett. Nem reggel, — nappal. Az üveg sehol, a szoba kitakarítva, a zsálú kinyitva és a nap ragyogó csóvájában fáradhatatlanul úsznak a csillagok. Amikor újra felébredt, az asztalon az étel.

— Egyél valamit.

Evelt, megmosakodott, átöltözködött. Nem akart gondolni semmire, de a tegnapi polipok nyujtogatták már félelmetes csápjaikat. Nővére leszedte az asztalt.

— Áthívtam Majzikot, mondtam, hogy beteg vagy. Én nem szóltam senkinek, de tudják már. Timár Terka hazajött...

— Jó!

— A csemetéket kiadtam, ki is fizették.

Ebéd után megint szívére kezdett küszni a harag, a vád s az egyedüllét. A legnagyobb fonottkorsóval ment le a pincébe.

A napok aztán összefolytak. Amint józanodott, abbahagyta munkáját és ivott. Nem volt részeg, de sokat aludt és úgyszólván semmit nem evett. Fogyott rohamosan.

— Jól van ez így — húzta össze nadrágját, mert fele volt már örf magának — nagyon jól van. Nem tehetél másként, lányom, hát én se tehetek másként.

Egyik nap megint levelet talált az asztalán, de most már nem tanakodott. Betette a másik mellé az asztalra.

— Leveled van... Klári.

Egyszer a pap látogatta meg, aki talán tudott Klári elhatározásáról és szólhatott volna, hiszen iskolatársak voltak valamikor. Enyhe keserűséggel fogadta.

— Mi jót hoztál, papom, gyere beljebb.

— Inkább vinni akarok.

— Akkor meg pláne gyere be, ámbár mit lehet innét még elvinni?

Ez a kérdés úszott utánuk, amíg beértek a szobába. A pap lehajtott fejt és nézte Szengyel reszkető kezét, amint töltött.

— Igyál, Géza, aztán mondd el, mi kell? Misebor, párbér, csemete virág, fuvar... mert más, más már nincs — és legyintett.

— Válaszért jöttem. Klári nekem is írt.

— Nincs válasz, nem is tudom, mi lehetne...

— Nem olvastad el a levelét?

— Nem, de ez az én dolgom.

A pap sóhajtott.

— Persze. Hát rövid leszek. A Rend szegény és ha a lányod férjhez ment volna, akkor is adtál volna valami csekélységet, mondjuk — hozományt...

— Hát hozomány kell neki? — Szengyel szeme elsötétült — hozomány...? Azt hittem, úriember a vőlegény, nem nézi a telekkönyvet.

A pap felállt.

— Elmondtam, ami rám volt bízva, sajnálom, hogy ittam a bordból.

— Ne sajnáld, papom, jut még a vőmurnak is, meg az apatársnak is, igaz, hogy azt is te iszod meg.

Egyedül maradt. Kiitta a poharat, de nem tette le. Ujjai ráfeszültek, mintha nem is magától szorította volna, aztán belevágta a sarokba.

— Hozomány! — vicsorgott — hozomány, koporsódeszkára, fekete lebernyegre, mert nem volt jó apád virágoskertje... hozomány... a köteles rész, mi? Megkapod, lányom, ne félj, megkapod.

Olyan önmarcangoló bosszúvágy ömlött el benne, hogy ha borral nem öntözi, a házat gyújtotta volna fel. Ha a pap marad, talán elsírja magát, de most idefordultak a dolgok, a mérleg átbillent és a serpenyő zuhant vele fogcsikorgató mélységbe.

A napok azután sokáig egyhelyben kerengtek és jeltelenül megtették önmagukat.

A faluban már féltek tőle, de megvették mindenét, mert eladott mindent. Földet, állatot, gabonát csak annyit hagyott, amennyi kettőjüknek éppen elég volt. Az öreg lány kitért előle, de a szeme reggelenként vörös volt.

Egyszer újra meglátogatta a pap is, mert mélységesen bánta, hogy akkor otthagya.

— Gáspár! az Isten szerelmére — mit csinálsz?

Letette az ásót, rálépett, hogy megtámaszkodjék.

— Gyűjtöm a hozományt... — azzal megfordult és elment a kert másik végébe.

Pár nap múlva a pap szinte megjött, amikor látta, hogy a templom felé jön. Nem kerülte a pocsolyákat és nem kopogtatott.

— Olvasd meg! — és nagy csomó pénzt dobott az asztalra. — Olvasd meg és küld el oda... te tudod hova, és ird meg, hogy nincs több.

— Nem küldöm, Gáspár. Lányod nem ezt akarta.

— Ha pedig én ezt a pénzt visszaviszem, esküszöm az Istenre — vagy mire — hogy az utolsó szálig elégetem. Akkor aztán a levegőből összefogdoshatjátok a — hozományt. Válassz!?

— Hagyd itt.

Hazament és kicsit megnyugodott. Becsukta az ajtót, a kerítésről leszedte a táblát, hogy ezt, meg azt lehet kapni, a kerítés fölé két sor szöges drótot húzott, s amikor készen volt, bement a konyhába.

— Énhozzám nem jön senki, csak azt ereszd be, aki hozzád jön.

— Ki jönne, Gáspár?

A környék elcsendesedett, a vadszölő magasan körülfogta a házat, az idő jött és ment, s a gyerekek, ha beleselkedtek a kertbe, látták, hogy dolgozik. Minden hónapban érkezett egy levél, megnézte és betette a függöny mögé az asztalra.

— Leveled van...

Egyszer Etelka jött ki hozzá a kertbe.

— Háború lett, Gáspár.

— Jó — és gereblyézt tovább. A repülőgépekre néha felnézett:

— Jászo!hoz kellene kötni benneteket!

A repülők aztán megsokasodtak, sőt a szomszédos várost már bombázták is. Éppen másnapra kellett oda bemennie valami hivatalos ügyben.

— Hajnalban menj, Gáspár, hátha megint bombáznak.

De azért nem sietett. Megmaradt egy-lovára bízta, hogy menjen, ahogy akar. Pipálgatott és néha benyúlt az üléskasba az üvegért. Az úton őszi tisztaság csordogált és régi őszök néma vidámsága jutott eszébe. Nem gondolt most semmire és csendes derűje ott maradt a saroglyában.

A városban hamar végzett. Amikor hazafelé fordult, már felüvöltöttek a szirénák. Az állomáson óvatosan gőzölögve állt a vonat és tanácstalan tömeg hullámozott. A lovacska nekifeszült a háznak, de ekkor mintha kiáltott volna valaki:

— Szengyel úr!... Kertész úr...

Magas szöke asszony szaladt a kocsi után.

— Vigyen el, az Isten áldja meg — elkapta a löcsöt és a kocsi még meg se állt, már lezökkent az ülésbe — nem megyek én semmiféle bűdös pincébe, nem igaz — és ránevetett Szengyelre.

— Igaz, ámbár ezen a hintón lassan kocogunk, és én se vagyok valami fiatal legény. — Ránézett az asszonyra és nem hitte el, amit beszéltek róla. Tiszta, egészséges arca kipirult és szeme merész nemtörődomséggel nézett a világba.

— Nem szeretek a föld alatt lenni, pláne vinnyogó asszonyok között. Az a bolond repülő mit tudja, hova ejti a bombát.

— Így is van.

Szengyel nem értette, mért hagyta el ezt az asszonyt az ura?... Ezt a tiszta, szép asszonyt.

— Csak azt sajnálom, hogy egy jó pörköltet nem ehettem, egy pohár sörrel. Most aztán megeheti a restis. Már meg is rendeltem...

Kocogtak az őszi tájon. Az asszony is elhallgatott, és amikor mély morgással megjelentek a repülők, megálltak egy terebélyes fa alatt.

— Ne mutogassuk magunkat — mondta a kertész és elővette a bort, meg az elemőzsiás kosarat. — Nem zóna, de azért nem halunk éhen. Poharam azonban nincs.

Éttek s utána az asszony nagy szakértelemmel húzta meg az üveget.

— Jólesett, akárhogy röpködnek is ezek a maflák.

— Nem kell sajnálni, van még egy üveggel.

Nem is sajnálták. Szép őszi nap volt. A repülők már régen elmentek, de az utak néptelenek voltak, csupán a búbospacsirta siránkozott a nyár után és a varjak károgtak valamit a tarlott mezőknek.

— Menjünk, Gáspár bátyám — mocorgott az asszony, melegen megfogva Szengyel kezét — nekem még jó futamodás a maguk falujától.

— Elviszem én szívesen.

— Az hiányzik még! Beszélnek eleget úgy is... és szólítson csak Ágnesnek.

A bor elfogyott, a nap meleg elégedettséggel úszkált őszi álmos-sággal, a lovacska kocogott hazafelé és ha lépésre fogta az utat, azt se bánta senki.

Erősen alkonyodott már, amikor befordultak a kapun.

— Etelka, egy kis vacsorát!

Az öreg lány nemsokára tált.

— Nem, ő nem szokott vacsorázni és ilyenkor már le is fekszik.

— Isten tartsa meg a jószokását — nézett Ágnes vidáman az elsurranó fekete ruha után és felcsillant a szeme, amikor Gáspár megjelent a borral.

— Mienk a pince, mienk a világ! Ezt a bort lakodalomra tartogatam. Hát nincs itt lakodalom?...

Az asszony fenéig itta a poharat.

— Még nincs, de ez az éjjel nagyon arravaló, azután meg ott egye meg a fene a világot, Gáspár.

..... És Szengyel Gáspár soha többet erre az éjszakára nem emlékezett vissza. Csak a hajnalra, amikor felébredt. Nehezen ébredt fel, de amikor a félig elhúzott függönyre nézett, egyszerre éber lett és döbbenet hideg. Feje csodálatosan tiszta s úgy érezte, valahol számadás kezdődik. Az az asszony odabent Klári ágyán... A mérték betelt!

— Elég! — mondta magában és szelíden megérintette az asszony vállát: Ágnes, nemsokára világos lesz...

A kert alatt még meg is csókolta és nézett utána egy kis utálkozásal, de hálásan. Az őszi kert lassan ébredt mögötte. A fák lerázták magukról az éjszakát és dideregve nyujtották ágaikat a kelő nap véres ostyájába. Hang nem hallatszott, levél nem mozdult, madár nem rebbent,

csak a nap indult el fehér izzásba áldozva önmagát. Szengyel megfordult, hosszan nézett a nap felé, aztán bement a háza.

Gyorsan tett-vett, s az éjszaka maradékai elmúltak. A reggeli hűvösség megmosta még a falakat is, s elfelejtette a párnák álmát. Járt-kelt a szobában, aztán leült, mert határtalanul gyenge lett egyszerre. A tegnapi: mélységbeszakadt üresség, a holnap —: meredek fal. Lehúnyta szemét. Az egyikbe félt belenézni, a másikat nem lehet megmászni.

A függönykarikák megcsillantak a reggeli fényben, s amikor arra fordult, ezzel a mozdulattal fel is kelt. A mélység háta mögött maradt, a fal meredeksége már nem volt merev és foghíjas öregségén itt-ott meg lehetett volna kapaszkodni.

Nem voltak ezek gondolatok, de a kis porszemcsillagok ott szálltak a fényben, ám hozzájuk nyúlni nem lehetett. És útjaikat megérteni se. Persze a levegő, a fény, nehézkedés, súly, áramlás...: szavak. De azokon túl!... azokon túl!...

Összeszedte az üvegeket, körülnézett, maradt-e még valami a tegnaptól, aztán lehordott mindent a pincébe és kétszer is ráfordította a zárat.

— Így, — mondta nehéz lélekzettel és nem gondolt rá, de érezte, hogy a rozsdá nehezen fogja majd meg a fényesre csiszolt kulcsot.

A lépcsők fáradtan adták tenyerüket lába alá, de amikor felért, megkönnyebbült és hunyorgott a világosságban.

— Igen, így.

A szobában ezt-azt helyretett még, Klárinál ágyneműt cserélt, a leveleket elrendezte az asztalon, az ablakot kinyitotta és a függönyt nem húzta már vissza.

— Igen, így...

Nem volt ez hang, hiszen a szája se mozdult, nem volt ez akarat, vagy elhatározás. A tárgyak kíváncsoztak ide vagy oda. A tiszta ágynemű mozdult meg a szekrényben, az ablak akart kinyílni, a levelek akartak rendben egymáson feküdni, és a függöny mereven állt meg redőiben, melyek talán eltörtek volna, mint az üveg, ha egyenesre húzta volna őket, hogy újra elzárják azt a kis szobát.

— Igen, így!

A nappal ragyogó volt és összerogyásig fárasztó. Délben alig evett s utána a dívány szinte ringva indult el feléje.

— Nem...

A föld kemény, az ásó majd kifordul a kezéből és önkénytelenül is megpihen. A fákon cinkék szólnak, a levegőben vágakozó pókok utaznak a nyár után, a méhes előtt a délutáni napot nézi az őszirózsa, s a méhek ritkuló dongása olyan, mint lakodalom másnapján a búcsúzó muzsikaszó.

— Így van. Így kell lennie.

Az est már szinte guzsbaköti, s az álom úgy szakad rá, mint az eszméletlenség, de azt még látja, hogy a keze valami nagyon régi mozdulattal összekulcsolódik a mellén. Gondolat már nincs utána. A gondolat csak reggel ébred fel, s ez már a nappalé. Gyümölcsszedés, magvak a

padlásra, melegágyak takargatása, mert álomra készül a kert s az alkotásban már fázós sípolással lélekszik az Ősz.

Néha leül lánya szobájában, nézi a délbeforduló nappalokat s a leveleket, melyekhez új már nem jöhet. Sokáig nem. A háború esztelen szekere rohan össze-vissza a világban, s a józan ész agyvelejével frecceli tele az üszkös falakat.

— Igen — bólint, és amikor a háború szekere átrecseg a falun, egy pillanatra a függönyre néz, hogy elhúzza-e? Elzárja-e a kis kuckót a vér és a geny látásától?

— Nem!

Klári a feszületre nézne, s azt mondaná: Nem.

Házak égnek, sötét az ég, a szobában szalma, izzadtság és sár s lánya ágyán idegen gyerekkatona haldoklik. Csak idegen, de nem tud ellenség lenni. Motyog valamit, talán az anyjához szól, aztán elcsendesedik. A többiek elrohantak már, ezt itthagyták. A zaj elviharzik valamerre, s a kis szoba csendje szétkúszik a házban. Ez a ház az övé, a csend az övé, és a katona is az övé. Ha most megmozdulna, akkor is az övé lenne. De a katona nem mozdul már. Nézi a láthatatlant. Talán látja is?...

— Látja!

Kiment a kertbe, nézelődött, aztán kezdte megásni a sirt. A levegőben még egy-egy golyó szisszent el, de fel se nézett. Kívül-belül nagy volt a csend és úgy érezte, hogy ebben a csendben nincs már semmiféle háború. Ebben a csendben láthatatlan csillagok járnak, ez a csend mindig volt, van és lesz, mint maga a vágy a csend után, és a béke után.

Délután elment a paphoz.

— Gyere el, Géza, halottam van.

A pap úgy ült ágya szélén, mintha máris temetésen lenne. Mögötte a templomon nincs egy zsendely se.

— Neked?

— Katona — most már odatartozik.

— Jól van, Gáspár.

Aztán már nem szóltak hazáig.

A katonát lepedőbe csavarták, saroglyára tették és leeresztették a földre. A gödör mellett az öreg lány szipogott, a levegőben puha földszag úszkált, a pap imája, s a szertartás szavai lágyan hulltak, mint a göröngyök, de a temetés rideg szomorúsága nem zizegett sehol. A nap belesütött a sirba, s a katona békén feküdt, mint a magvak az őszi magágyban. A fák nyújtózkodtak a kertben s egy-egy levél elvált az ágtól, mert szólt a föld.

A pap gereblyével segített temetni. Az öreg lány elment, és ők nem beszéltek. Néha összenéztek. A cinkék halkán szólongatták már az estét, amikor a pap megszólalt:

— Elbirod már az igazságot, Gáspár?

Csak ránézett.

— Lányod akkor megírta, hogy mennyi kell neki, a többi megvan. Eltettem. Mindent visszavehetsz, amit eladtál.

A nap ekkor ért a földhöz és lágy világosságában nem volt semmi

árnyék. Lágy világosságában égis ért a csend, s a két ember most mégis egészen kitöltötte.

Nem is tudták mikor indultak el és hogy értek a kapuhoz. Ott egymásra néztek és ekkor megreszketett a csend.

— Mindent visszakaptam, Géza azzal a pénzzel pedig cserepeztesd be a templomot.

A pap nekitámaszkodott a kapufelfának és nézte, amint békés esetlenséggel bemegy a házba. Aztán a temp'om szakadt tetejére nézett, de nem azt látta, hanem az első, koraesti csillagot.

Szengyel pedig ül lánya szobájában, de nem a szobát érzi; a szívét érzi, a katonát érzi, a feszületet a falon, lánya közelségét, a kicsillagosodott eget s most mindez: egy.

NÖVÉNY

Emlékeimről árnyakat törül
a nap, címerem itt e párkány,
hol némán int neki hátam mögül
kérő tenyerével a páfrány.

Nincs itt te'lt ajkait nyitó virág,
nem bólogat fehér fejével;
e csupa-ág növény gyümölcse — ág,
mit fényért könnyörögve érlel.

Hideg árnyak! Mily közös volt a súly!
Együtt viseltük, egy szobában
s a napon mindez megvilágosul:
mi nő, az nem nő egymagában.

Magányos téli munka hordja rá
és rám most új hajtásainkat, —
csak csiráját takarta hó alá
a tél tavaszi titkainknak.

Rozgonyi Iván

KÉSŐ ÉBREDÉS

. . . S mert minden ismeretlen és
rejtvény, ami előtted áll,
s nem old meg semmit a jelen,
csak az utolsó, a halál,

szeretnél a jövőbe látni,
hogy jól megértsd azt, ami van,
hogy ami jön, ne legyen oly
idegen és bizonytalan,

s megkísérled beosztani,
felvázolni az életet
és tíz, húsz, ötven év után
belátod majd, hogy nem lehet;

mert ami volt, az elszaladt,
és ami van, már nem a régi;
s mikor már semmi sem maradt,
akkor kezdesz magadhoz térni.

Balássy László